

kül küldtek be s egyike németül van írva. Ezen kívül van még két német pályamű. Ezek nem pályázhatnak. A *Sztrókay* másik pályázatra (örökösödési eljárás) két munkát küldtek. Az első magyar bizottsító társaság pályázatára (amerikai valutakérdés) szintén két pályaművet. A *Dóra pályázatra* (gabona-határidő-üzlet) három érkezett. A pályaművek jellegű leveleit elnöki leg lepecsételve az akadémia irattárába helyezték.

Nemzeti színház. Október 4-ikén a nemzeti színház előttünk egészen új külföldi író mutatott be, még pedig oly nemzet irodalmából, melyet csak kevéssé ismerünk. Ez *Ibsen Henrik*, norvég költő, ki nek sajátos és mindenesetre eredeti költészete Németországban valóságos kultuszt, egész lázat gerjesztett, melynek azonban nem hiányzanak heves támádói és ócsárlói sem. Gondolatokban, eszmékben bővelkedik, és ezeket merészen tárja föl. Az idealizmus és a naturalizmus együtt van benne, s ehez a költészet édes és csábos hatalma sokkal jobban csatlakozik, mint az igazság, mely nála annyira puritán, oly szigorú, hogy szinte kegyetlen. Él vele zordonul, szeretet nélkül. Drámáinak alakjai, egész légkörük különbözik a színpadok rendes termékétől. Cselekvényben sem gazdagok, mégis valami elementáris erővel hatnak a költő meglepő sajátosságával, azzal az erővel, mely ős tehetségek osztályrésze, kiknek műve mély nyomot hagy, iskolát teremtenek. Drámáinak alapja hámis, igazságai tulfeszítik a hurt. Ugy tetszik, hogy a költő néha egy asceta, ki az egész világot megveti szokásaival; néha reformátor, ki dédelgetett dogmáknak üzen hadat, vagy demagog, a ki izgat; bölcsész és fantasza, de mindig előkelő írói tehetség.

A nálunk bemutatott darabja *Nóra*, mélyen meghatja a néző közönséget. Még az elhunyt *Reviczky Gyula* fordította magyarra, választékos nyelven, a mit *Ibsen* meg is kíván. *Nóra* egy szerető, gyöngéd nő, s mégis mily eltíró az ő lényé egész környezetére. Van egy tévedése, bűne, mely a szeretetből fakadt. Férje beteges volt, szegényesen él, s hogy egy fenyegető betegséget elkerüljön, Olaszországba kellene mennie. De nincs hozzá pénze. *Nóra* pénzt vesz kölcsön, s a kötelezvény alá nemcsak a saját maga, hanem haldokló atyja nevét is oda írja. Tehát okiratot hamisított. A férj meggyógyul, az apa meghalt, s *Nóra* titokban törleszti a kölcsönt. De az események úgy fordulnak, hogy férje felebbvalója lesz annak a semmirevaló embernek, ki tudja *Nóra* bűnét, s hivatalból el akarja csapni. *Nóra* közbelép férjénél, de hiába. A bűntárs ekkor föltárja a hamisítást. *Nóra* ekkor ott hagyja férjét, családját. Ez a darab meséje, melynek befejezése meglep mindenkiket, de senkit sem elégit ki. Hanem e befejezéssel jut *Ibsen* a fölvetett tendenciához. Azt akarja mondani, hogy ime, mily naivok a nők, de hogy azok, a társadalom az oka, mely szokássá emelte, hogy a nők felületeseleg legyenek, s a férj sem igyekszik egyenrangúvá tenni magával. *Nórá*nak őszintének kellett volna lenni, de titkolózó, mert mint nőt a társadalom nem engedi elég erőhöz, önállósághoz jutni. Egész naivsággal veszi bűnét, s mikor annak súlyát és következményeit megismeri, akkor nincs ereje, hogy elviselje, hanem ott hagyja családját, férjét, lerázza kötelességeit, elmegy a világba, valószínűleg, hogy megtanulja, a mire eddig nem tanították. Ez a problema, melyre a dráma épül. Oly társadalmi kérdés, mely mellett sok derék asszonynak kellene elpusztulni, s ha elpusztulnának a gyöngéd, szerető szívek is végképen, s lennének kardos, tudákos asszonyok, kiknél *Ibsen* is kedvesebbnek tartotta *Nóra* alakját abban az alakban, melyben téved, habozik. *Nóra* sorsában családját, férjét sújtja ez a dráma.

A közönség nagy érdeklődéssel, feszült figyelemmel kísérte *Ibsen* drámáját. A hatás gyakran nyilatkozott, de a befejezés senkit sem elégitett ki. A előadás kiaknázta a dráma hatásos helyeit. *P. Márkus Emilia* a czimszerepben egyik legjobb szerepét kapta meg. Férjét *Mihályfi* játszotta, szintén hatással. *Ujházy, Szacsavay* arattak még megérdemelt taposokat.

E hó 9-ikén örvendetes viszontlátás alkalmát ülte meg a nemzeti színház közönsége. *Szigeti József* a kitűnő művész lépett föl, majd egy évig tartó betegség után.

A művész saját darabjában, a «Rang és mód»-ban lépett föl. A mint megjelent, percekig hangozott a taps és éljenzés, s koszorukat, bokrétákat nyújtottak föl a zenekarból. Tisztelői, pályatársai adták ezeket. A hosszú és nehéz betegség nyoma nélkül játszott a jeles művész, s minden jelenete után kihívták.

KÖZINTEZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia e hó 7-ikén hármassal kezdte meg a szünetek utáni működését. Először összes ülés volt b. *Eötvös Loránd* elnöklété

alatt, s ennek nagy eseménye *Semsey Andor* száz-ezer forintos adománya. Majd az első osztály (szép-irodalom, nyelvtudomány) ülésezett; végül pedig zárt ülésben a főtítkári választásra nézve intézkedtek.

Az összes ülésen *Gyulai Pál* főtítkári helyettes bejelentette *Ney Ferencz*nek és *Kukuljevich Iván* horvát történétirónak, mint az akadémia tagjainak halálát, aztán pedig a pályaműveket mutatta be, melyek megbírálásáról az illető osztályok gondoskodnak.

Az első osztály ülése *Hunfalvy Pál* elnöklété alatt folyt le, s egy vendég, *Munkácsi Bernát* tartott felolvasást az Ural vidékén, a vogulok földjén tett tanulmányutjáról. Az akadémia támogatása mellett utazott el az Ural vidékre, azokra a helyekre, hol ötven év előtt már egy magyar nyelvtudós, *Reguly* járt, keresvén a magyar nyelv rokonságát. A *Reguly* gyűjtötte vogul nyelvyagot féltetni lehetett, hogy a tudomány számára homályos rejtély marad, különösen a déli vogul nyelv anyaga, mert az orosz nyelv már elnyomta a vogult, sok helyen csak az öregek beszélnek már vogul nyelven; némely dialektus egészen kiveszett. A vogulok kis csapatokban, szerteszét szórva élnek. *Munkácsi* az utat *Pápai Károly* társaságában tette meg, ki antropológiai és ethnográfiai szempontból vizsgálódott. *Szentpétery* a tudományos körök előzékenyen fogadták s hamar megkapták az orosz belügyminiszter rendeletét, mely az utazókat a hatóságok figyelmébe ajánlotta, s ezek előzékenységét melegen kiemeli *Munkácsi*. Az utnak jó eredménye volt, *Reguly* nyelvyanyaga ma már értékesíthető a tudományra nézve. *Munkácsi* talált egy öreg vogult, ki még emlékezett *Regulyra*; talált még egy családot is, mely a már kivesző déli vogul nyelvet beszéli. Sok anyagot gyűjtött össze. *Munkácsi* csak az első részt olvasta föl jelentéséből, a következő rész egy másik ülésre maradt.

Következett ezután a zárt ülés, melynek tárgya oly nagy számmal gyűjtötte össze az akadémikusokat. A *Fraknoi Vilmos* főtítkárnak másodelnökké történt megválasztása által megürült helyet e hó 14-ikén töltik be. A főtítkár az akadémia igazgatási ügyeinek vezetője. Teendői egyre szaporodnak a mint az akadémia ügyköre bővül a gyarapodó eszközök következtében. A májusi közgyűlés bizottságot küldött ki, mely a főtítkár megválasztásával összefüggő kérdésekre nézve javaslatot tegyen. A bizottság most terjesztette elő jelentését, s az akadémia zárt ülésben azzal foglalkozott.

A jelentés hangoztatja, hogy az akadémia ügyeinek vezetésére egész ember szükséges, vagyis a főtítkár ne legyen más, mint az akadémia főtisztviselője, egyéb állást hivatalt ne töltsön be; de ekkor a főtítkári fizetés 2000 frtról fölemelendő 3000 frtra, s a könyvek eladásából is nagyobb százalék illesse meg a főtítkárt, illetőleg az akadémia irodáját. E javaslat mellett az akadémikusok két részre váltak, saját jelöltjeikre való tekintet szerint. Az egyik jelölt *Szily Kálmán*, a műegyetem jeles tanára, a természettudományi társulat elnöke, ki a társulat fölvi-rágzásánál kitűnő adminisztrátori és szervezési képességet tanúsított. *Erdemeit* az akadémian is elismeri mindenki, s csak azt vetik jelöltsége ellen, hogy az akadémia elnöke is természettudós lévén, a főtítkárságra irodalmi téren kitűnő emberre jöjjön a sor. Ilyen *Beöthy Zolt*, ki számos értékes művel gazdagította az irodalmat. *Szilgyról* úgy tudják, hogy ha főtítkárrá választják, minden egyéb állásáról lemond, *Beöthy* ellenben elég erőt érez magában az egyetemi tanárságot továbbra is betölteni s becsúgyát megosztani az akadémia és egyetem közt. A kik tehát az ő jelöltsége mellett sorakoztak, a zárt gyűlésen fel is szólaltak az ellen, hogy az akadémiai főtítkárság minden más állással összeférhetetlen legyen. Kivánták hogy a bizottság javaslatának tárgyalását halasztják el, mert az elég fontos arra nézve, hogy a vidéki tagok is hozzá szóljanak. Hosszas vita után azonban a többség elfogadta a javaslatot, mely a főtítkári állást összeférhetetlennek mondja ki minden más elfoglaltsággal és fizetéssel, a lakáson kívül 3000 frtban állapítja meg. Hátra van még az igazgatótanács hozzájárulása e határozathoz. Az igazgatótanács e hó 13-ikán fogja tárgyalni, másnap pedig a választás lesz.

EGYHAZ ÉS ISKOLA.

A lipótvárosi bazilika most már gyorsabban épül. A nagy kupola is magasan kiemelkedik már a háztenger közül s ennek tetejére okt. 16-ikán teszik föl a keresztet.

1875 óta, mióta az építkezést *Ybl Miklós* vezeti, 1,600,000 frtot fordítottak a bazilikára. Ezzel együtt 3 milliónál többet került már ez impozáns templom, melynek egyszer félig kész kupolája is beomlott. A templom külsejének befejezésére még 320,000 frt kell. Minthogy pedig az állam utolsó segélye csak 124,000 forint s a főváros költségvetésébe csak 32,000 forint évi segély van előirányozva, az építke-

zés haladása meg volna akadva. Ezért a városi templomépítési bizottság előterjesztést intéz a tanácshoz és a közgyűléshez, hogy az építés folytatására s a belső díszítésekre 600,000 forint függő kölcsönt kössön, melynek törlesztésére szolgáljon az évi 32,000 frtos fővárosi segély. Ezen az uton harmadfél év alatt a bazilika külsejének építése befejezhető lesz s a festések, stb. belül is megtörténhetnek egész a kupoláig. Ezentulra marad még 12 oltár fölállítása s egyéb felszerelés. A bazárokat a templom környékéről a külső befejezés után el fogják távolítani s a teret parkozzák.

A sárvári népiskola. A leendő trónörökös *Estei Ferencz Ferdinánd* főherczeg szép népiskolát építtetett egyik birtokán, Sárvárt, s ellátta fényes berendezéssel és javadalmazással. E hó 10-ikén szentelte föl *Hidassy Kornél*, szombathelyi püspök, nagy egyházi ünnepélyességgel. *Köberl János* sárvári esperes méltatta *Estei Ferdinánd* főherczeg nagylelkű áldozatait, s az intézet fontos rendeltetését. A tetszéssel fogadott beszéd után *Hidassy* püspök tartalmas beszéd kíséretében adta át az iskolát rendeltetésének. A népiskola épülete hatvanezer forintba került; évi dotációja hatezer frt. A főherczeg nagylelkűsége a lakosok körében rendkívüli lelkesedést keltett.

Károli Gáspár emlékszóbra. *Kun Bertalan*, tiszánineni ref. püspök a következő pályázati hirdetést teszi közzé:

«A magyar protestáns egyház egyeteme *Károli Gáspárnak*, mint az egész biblia első magyar fordítójának, emlékszóbrát kíván állítani *Abaujmegye Göncz városában*, nyílt téren. Az emlékszóbor mintarajzának elkészítésére pályázat hirdetettik. A nagy, de szerény férfiú életével összhangzó, nemes egyszerűség, jó ízlés, a műnek tartóssága az, mi az emlékszóbor tervezeténél kívántatik. Az egész költségvetés 5000 forintig terjedhet. Az alkalmasnak ítélt mintarajz 100 frttal jutalmaztatik. A pályamunkák november 15-re, *Miskolczra*, *Kun Bertalan* püspökhöz küldendők.»

MI UJSÁG.

Királynék palotája Korfuban. *Erzsébet* királyné a télen megint több hetet fog Korfuban tölteni. Már tavaly hire járt, hogy a királyné Korfú közelében palotát építtet, a hol a legnagyobb visszavonultságban tölthesse az évnék egy nagy részét. E palota már épülőfélben van. A sziget fővárosától délre, *Gasturiban* épül királynék palotája, melyet eddig idegennek szeme még alig tekinthetett meg. Maga az épület egyszerű lesz, de fekvésénél fogva elragadó látványt nyújt. A palota helyét ugyanis a királyné maga a szigetnek egyik legszebb pontját választotta ki: egy kinyúló sziklát, mely olajfa-erdőből emelkedik a magasba, közvetlenül a tenger partján. A talajt mesterségesen készítették a sziklán az épület és az ültetvények számára.

Udvari hírek. *Stefánia* özvegy trónörökös nő elhatározta, hogy ez idén november közepéig marad *Laxenburgban* s csak azután költözködik át leányával, a kis *Erzsébet* főherczegnővel a *Burgba*. E hónap folyamán várják *Laxenburgba Frigyes főherczeg* és nejét, valamint herczeg *Koburg Fülöpöt* szintén nejével. Előzőleg azonban az özvegy trónörökös nő látogatja meg a *Koburg herczegi párt pusztavacsi birtokán*.

Mária Valéria főherczegnő otthona. *Mária Valéria* főherczegnő számára egy távirat szerint megvásárolták az ennszegei kastélyt, hol férjhezmenetele után lakni fog. A kastély eredetileg az *Auerspergeké*, legutóbb pedig *Fürstenberg* tartományi grófnőé volt.

Károly Lajos főherczeg családja és a magyar nyelv. A trónhoz legközelebb álló főherczegi családban otthonos a magyar nyelv. *Károly Lajos* főherczeg, ha a «vörös-kereszt-egylet» ügyeiben Magyarországon utazik, mindig magyarul beszél. Fiai szintén beszélnek magyarul. *Ferencz Ferdinánd*, a leendő trónörökös, magyar társalgó tisztet tart maga mellett, s magyar hírlapokat járát. *Mária Terézia* főherczegasszony pedig, *Károly Lajos* főherczeg neje, a napokban megrendeltette a *Szilgyi Sándor* szerkesztette «Történelmi életrajzok» eddig megjelent összes füzetét.

A mayerlingi kastély. A trónörökös tragédiája színhelyén, a kolostorra változott mayerlingi kastélyban, a napokban volt az első istentisztelet. *Mayer prelátnak*, bécsi udvari lelkész fölszentelte a kápolnát, mely a trónörökös halottas-szobája helyén emelkedik s megáldotta a *karmelita-apácák* leendő